



Kasteleins (slotvoogden) van het kasteel van Medemblik en hun ambt tot 1662

(Ben Dijkhuis, september 2020)

Toelichting

Voor deze lijst, die vanuit diverse bronnen is samengesteld, valt enig voorbehoud te maken voor wat betreft kleine onvolkomenheden. Er worden bijvoorbeeld jaartijlen door elkaar gebruikt en soms niet gecorrigeerd naar de moderne stijl, waarbij het nieuwe jaar op 1 januari valt, terwijl de oude paasstijl deze in maart of april laat vallen. Zover ik kon overzien, heb ik mijn best gedaan om de moderne jaartijl aan te houden.

Over de persoon **Hugo van Assendelft** in de 13^{de} eeuw, worden de nodige vraagtekens geplaatst. *Brouërius van Nidek* ^(Brou) veronderstelde in 1727 dat deze Hugo de oom was van Hugo van Assendelft (†1366), een abt van de abdij van Egmond. Het is mij niet duidelijk wat de oudste bron van deze vermeldingen zijn. Tot op heden zie ik nog geen zekerheid over de connectie met het geslacht Assendelft. Zie ook: <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-richard-remme/l64730.php> Wel bestaat de vermelding van een zekere **Floris Woutersz. uit Kennemerland**, de vermeende opvolger van Hugo. Deze wordt alleen met een patroniem genoemd in de Rijkroniek van Melis Stoke, het 13^{de} – 14^{de} eeuwse werk dat als primaire bron beschouwd kan worden:

“Omme de borch haerentare/ Te siene, waer si cranxt ware./Florens, heren Wouters zone/Uut Kenemaerlant, was de gone/Die dat huys in hoeden nam./Al waren de Vriesen gram,”

Men gaat ervan uit dat deze Floris Woutersz. uit Kennemerland, een lid van het geslacht **van Egmond** is. Op deze basis is een link met zijn voorganger aanwezig.

Direct na de dood van **Coen van Harlaer** (1404) valt het op, dat er vanaf dat jaar meerdere personen gedeelde functies kregen. Het is mij niet bekend welke omstandigheden daaraan hebben bijgedragen, maar in ieder geval werd niet lang daarna het **Oosterbaljuwschap** van West-Friesland opgeheven.

Aanvankelijk werd het kasteleinschap van het kasteel van Medemblik aan dit, door de Hollandse graven ingestelde baljuwschap gekoppeld. Het Oosterbaljuwschap beheerste de twee ambachten het *Hoogwouder* en het *Drechtinger ambacht* (*Drechterland*). Deze bestuurlijke regio's waren verantwoordelijk voor rechtspraak, de waterhuishouding en dijkbewaking van het gebied. Later werden deze ambachten 'De Vier Noorder Koggen' en 'Drechterland' genoemd. In 1413 kwam er inderdaad een eind aan het baljuwschap, waarbij graaf **Willem VI van Beieren** tegelijkertijd het kasteleinschap aan het **dijkgraafschap van Medemblik** (Oosterdijkgraafschap) verbond. De functie van dijkgraaf werd in deze samenhang voor het eerst, in combinatie met de functie van schout, aan **Daniël van Cralingen** verleend (1414).^{Mier4}

"Willem....doen cond allen luden, dat wy bevolen hebben ende bevelen met desen brieve Danel van Cralingen onse huys ende Casteleynscip tot Medenblic, ende onse Dijcgraefacip van Medemblic, die Heemraden te kieser ende te eeden, als custumelic is, ende dat Scout ambocht van Medenblic mitten Gerechte aldair te setten, ende te ontsetten, so wanneer hem des genoecht, ende custumelic is, mitten allen horen toebehoren, te bedriven, te bewaren, ende te regieren, als dair toebehoirfc, geliken een Casteleyn ende Dijcgrave, ende een goet man schuldich is te doen: behoudelic dat hi onse Scout van Medenblic tot geenre tijt verseiten en sal dan bi onse wille."

Ondanks deze verandering, ziet men af en toe wel de functietitel baljuw van Medemblik terugkomen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij **Willem van Beieren van Schagen** (1426-1438). Soms kan het voorkomen, dat er geen connectie met het kasteleinschap bestaat. Dat is b.v. het geval bij **Dirk van Almonde** (1503-1508).

Bij de tweede termijnaanstelling van **Dirk van Zandhorst** (1414), zou aanvankelijk de functie van dijkgraaf niet zijn toegekend, alleen die van kastelein en schout.

In het overzicht heb ik eveneens enkele opvallende namen opgegeven die ik tegenkwam in ^{Brou}. Ondanks de nodige voorzichtigheid in verband met foutieve jaartallen, vond ik het toch de moeite waard deze in de lijst te plaatsen. In eerste instantie ziet men de naam **Philip Banjaert** (1446). Het is bekend dat de kastelein **Bengaert Say Janz.** een zoon had, **Filips Bengaertsz.** Het jaar 1446 wijkt hier mogelijk iets af. Ik doel daarbij op de veronderstelling dat Filips wellicht de honneurs van het kasteleinschap van zijn vader tijdelijk waarnam. Dit zou dan gedurende de periode zijn geweest, toen de laatstgenoemde in 1448 een scherp conflict had met de toenmalige president van de Raad van Holland, *Gozewijn de Wilde*, hetgeen voor de laatste tragisch afliep. Gedurende deze periode was Bengaert Say, vanwege evangenschap, niet in functie. ^{Jan, Nip} Het is in dit verband dan wel weer eigenaardig dat de naam Bengaert Say in het overzicht van ^{Brou} ontbreekt. Een andere opvallende naam die in de lijst van ^{Brou} staat is die van **Kaspar van Beierstorffel** (1528).

Naam functionaris	Tijdperiode	Functie	Bron	
Het graafschap onder het huis van Holland				
Hugo van Assendelft	- †1296	kastelein	GonM, Brou	
Floris Woutersz. (van Egmond)	1297 -	baljuw	GonM, Sto, Brou, Jan	
Het graafschap Holland onder het Henegouwse huis (1299)				
Gerard Ever	genoemd in 1311	baljuw	Smi	
Dirk van Oudshoorn	genoemd in ca. 1317 en 1325	baljuw	Gro, Mier2, NA3	
Willem van Oudshoorn	1326-1327	baljuw	Jan	
Jan van Persijn	genoemd in 1332	baljuw	NA1	
Hendrik de Roover van Montfoort	1335	baljuw	WS	
Gerard Barthoud van Heemskerk	genoemd in 1336	baljuw	Jan	
Dirk van Zwieten	genoemd in 1341	baljuw	Ham3	
Het graafschap Holland onder het Beierse huis (1345)				
Gerard van Heemstede	genoemd in 1347	baljuw	Jan	
Hendrik van Heemskerk	genoemd in 1347	baljuw	Gro	
Jacob van Benthem (alias Jacob van den Binckhorst)	1349-1350	baljuw	Jan	
(Jan van Bruelis) – Willem van Zaenden	genoemd in 1351	baljuw	Gro	
Jan van Bruelis	genoemd in 1357	baljuw	Gro, Mier3, GonH	
Jan I van Egmond	1358	baljuw	Jan	
Hendrik (Heynric) van Alcmade (Alkemade)	1358-1359	baljuw	Boe, Jan	
Gerrit (Gerard) Woutersz van Egmond	genoemd in 1361	baljuw	Jan	
Willem van Cronenburch	genoemd in 1372	baljuw	GonH	
Dirk van Zwieten	1330-1383	baljuw	Jan	
Gerrit (Gerard) Jansz van Egmond	1383-1385	baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
Bartholomeus van Raaphorst	1385-1386	baljuw	Jan	
Koen Kuser	1386-1387	baljuw	Jan	
Bartholomeus van Raaphorst	1387-1390	baljuw	Jan	
Dirk van Poelgeest	genoemd in 1390	baljuw	Jan	
Dirck van Outshoorn	-†1392	kastelein	GonM	
Floris van Alkemade	1392-1395	baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
	Jan van Rinensteyn	genoemd in 1394	baljuw, dijkgraaf	GonM
	Claes van Borselen Cortgene	genoemd in 1395	baljuw, dijkgraaf	GonM
	Gheryt van der Woert Heren Harperssoen	genoemd in 1395	baljuw, dijkgraaf	GonM
Gerrit (Gerard) van Heemskerk	1395-1397	baljuw	Jan, GonH	
Gerrit (Gerard) Jansz van Egmond	genoemd in 1397	baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
	1395-1399	kastelein	GonM	
Coen van Herlaer	1399	baljuw, dijkgraaf	GonM, Bru	
Bartoud van Assendelft	1401-1403	baljuw	Jan	
Coen van Herlaer	†1404	baljuw, dijkgraaf	GonM	
	Wouter van Ghent	genoemd in 1404	kastelein	GonM
	Dirc Broedersz	genoemd in 1404	baljuw, dijkgraaf	GonM
	Hendrik van Torenburg	genoemd in 1404	baljuw, dijkgraaf	GonM
Ghijsbrecht van Rietveld	genoemd in 1404	kastelein	GonM	
Willem van Brederode	genoemd in 1406	baljuw	CodD	
Jan Reynersz	genoemd in 1408	baljuw, dijkgraaf	GonM	
Adam Gerrit Brasemansz.	genoemd in 1408	baljuw, dijkgraaf	GonM	
Walraven van IJsselstein	1409-1411	baljuw	Jan	
Gerrit van Zwijndrecht	genoemd in 1410	baljuw, dijkgraaf	GonM	
Herbaren van IJsselstein	1411-1412	baljuw, dijkgraaf	Jan, GonM	
Daniel van Cralingen	1412	baljuw, dijkgraaf	GonM	
Opheffing van het Oosterbaljuwschap (1414). Het Oosterdijkgraafschap wordt met het kasteleinschap gecombineerd. (Mier4)(Vries)				
Daniel van Cralingen	1414	dijkgraaf, schout	Mier4	
Dirk van Zandhorst	1414-1419	dijkgraaf, schout	Mier4, Gro	

Gijsbrecht van Rietveld	genoemd in 1425	dijkgraaf	Mier4
Willem van Beieren van Schagen	1426-1438	dijkgraaf, baljuw	Jan
Het graafschap Holland onder het Bourgondische huis (1433)			
Banjaert Say (Scey) Jansz	1438-1466	dijkgraaf, schout, procureur generaal Hof van Holland	Dam, GonM
Philip Bangaert	1446	kastelein	Brou
Filips van Wassenaar	1467-1483(?)	dijkgraaf, schout, proost van West-Friesland	Nip, Jan, GonH
Het graafschap Holland onder het Habsburgse huis (1482)			
Jan van Barry	1492-	dijkgraaf, schout, tienden en hofweide	Blo, NA2
Albrecht van Saksen	1498-†1500	kastelein, landvoogd	Gro
Oosterdijkgraafschap gesplitst in die van de Vier Noorder Koggen en die van Drechterland (1503)			
Dirk van Almonde	1503-1508	dijkgraaf, residentie niet in Medemblik	Answ
Thiman van Waveren	1508-1509	dijkgraaf	Answ
Dirk van Almonde	1509-	dijkgraaf	Answ, Vries
Richaert Matthijsz	1511-	dijkgraaf	Vries
Joost van Buren	1515-1518	dijkgraaf Vier Noorder Koggen	Vries
Kaspar van Beierstorffel	1528	kastelein	Brou
Cornelis van Rijswijk	genoemd in 1554, †1586	kastelein, schout	Inv, Res1, Gro
Kasteel in 1578 als verdedigingswerk afgeschreven. Afzetting Filips II in 1581. Gedeeltelijke sloop in 1591/92			
Diederik van Sonoy	1586-1593	kastelein, gouverneur van het Noorderkwartier	Gro, Gon
Hartog van Rijswijk	1597-1606	kastelein, zonder bevoegdheden	Gro, Res2
Leegstand 1606-1608 ^(GonM)			
Kasteel komt aan de stad Medemblik toe (1608). Opheffing slotvoogdij. ^{(Res)(GonM)}			
Jan Gijsen, lid van de schutterij	genoemd in 1658	beheerder	Opp
Jan Koy	genoemd in 1662	beheerder	Opp

Verklaring bronvermeldingen.

- Blo P.J. Blok; **Verslag aangaande een onderzoek in Duitschland naar archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Neederland**; 1888; Algemeene Landsdrukkerij; p. 47, nr. 52 (Oorkondearchief Dresden).
- Boe D.E.H. de Boer, J.W. Marsilje, M.J. van Gent (red.); **De rekeningen van de grafelijkheid van Holland uit de Beierse periode. Serie I. De hofrekeningen en de dijkgraafsrekeningen van de Grote Waard. Deel 1358-1361**; 1997; uitg. Werkgroep 'Holland 1300-1500', Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag; p. 17, 107, 110, 141, 209.
- Brou R.G. Brouërius van Nidek; **Kabinet van Nederlandsche en Kleefsche Outheden, deel 1**; 1727; Willem Barents, Amsterdam; p. 99.
- Bru J. de Bruin; **Twintig eeuwen West-Friesland, de Westfriezen en hun bestuur en rechtspraak**; 1999. In Ach Lieve Tijd; Uitgeverij Waanders b.v. Zwolle; p. 155-161.
- Dam M. Damen; **De staat van dienst**; 2000, Historische Vereniging Nederland, Verloren, Hilversum; p. 489
- CodD **Codex Diplomaticus Neerlandicus**, deel 2.1; 1853; Historisch Genootschap Utrecht, Kemink en Zoon, Utrecht; p. 162.
- GonM C.J. Gonnet; **Inventaris van het Archief Medemblik**; 1915; Provincie Noord-Holland, Haarlem; p. 9, 49,50, 69, 70 (=oude orde Oud Archief Medemblik; West-Fries Archief, Hoorn).
- GonH C.J. Gonnet; **Inventaris van het Archief der Stad Hoorn**; 1918; Provincie Noord-Holland, Haarlem; p. 146, 160, 390 (=oude orde Oud Archief Hoorn; West-Fries Archief, Hoorn).
p. 294-302.
- Gro Noord-Hollands Archief, Haarlem: **Collectie van losse aanwinsten**: NL-HlmNHA_176 inv.nr. 1395.
- Inv A. Janse; **Ridderschap in Holland**; 2009; Verloren Hilversum; p. 166, 247, 391, 397, 415, 433-455.
- Jan F. van Mieris; **Groot Charterboek der Graven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland in vier Deelen, deel 2**; 1754; Pieter vander Eyk, Leiden; p. 336.
- Mier2 **Ibid, deel 3**; 1755; Pieter vander Eyk, Leiden; p. 36.
- Mier3 **Ibid, deel 4**; 1756; Pieter vander Eyk, Leiden; p. 756
- Mier4
- NA1 Nationaal Archief; **Archief Graven van Holland**, toegangsnr. 3.01.01; Klein register Friesland, inventarisnr. 325, fol.26v.
- NA2 Nationaal Archief; **Grafelijkheidsrekenkamer**, toegangsnr. 3.01.27.01, Commissieboeken, inv. nr. 491, fol. 221,222, 230.
- NA3 Nationaal Archief, **Archief Graven van Holland**, toegangsnr. 3.01.01; Groot register Friesland, inventarisnr. 324, fol. 9.
- Nip R.I.A. Nip; **Bengaert Say, een 15de eeuws ambtenaar**; 1983. In Holland, regionaal-historisch tijdschrift, jaargang 15, nr. 2; p. 65-75
- Opp Belonje, J., Kaptein, R. (red.); **Een kroniek van Medemblik, C. Jz. van Opperdoes**; 1943; In: Bijdragen en Mededeelingen van het Historische Genootschap (Gevestigd te Utrecht); 64^{ste} deel; Kemink en Zoon, Utrecht; p. 45-107
- Res1 **Register van Holland en Westvriesland: Resolutien van de Heeren van de Ridderschap, Edelen en Gedeputeerden van de Steeden van Holland en Westvriesland, (1588-1603)**; gedrukt in de 18^{de} eeuw; Nieuw Register; op datum.
- Res2 **Ibid (1607-1609)**, handgeschreven kopie 19^{de} eeuw: Oud Register; op datum.
- Smi H.J. Smit; **De rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwse Huis, deel 2**; 1929; Historisch Genootschap, derde serie no.54, Utrecht; p. 3-15.
- Sto W.G. Brill; **Rijmkroniek van Melis Stoke, deel 1 en 2**, ongewijzigde herdruk; 1983; (oorspronkelijk: 1885), HES Uitgevers, Utrecht); vijfde boek, vers 626.
- Vries G. de Vries Az.; **Het dijks- en molenbestuur in Holland's Noorderkwartier onder de grafelijke regeering en gedurende de Republiek**; 1876; C.G. van der Post, Amsterdam; p. 30, 63.
- WS <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-richard-remme/136822.php>